भक्तेःकर्मयोगाधीनत्वात्तंपृच्छति कर्मयोगमिति नैष्कर्म्यंकर्मनिवृत्तिसाध्यज्ञानम् ॥ ४१ ॥ प्रश्नांतरमाह एवमिति प्रश्नंप्रष्टव्यमर्थम् पितुःइक्ष्वाकोःब्रह्मणःपुत्राःसनकादयः सर्वज्ञाअपिनाब्रुवन् ॥४२॥ गहनत्वद्योतनायप्रथमंद्वितीयप्रश्नस्योत्तरमाह कर्मेति कर्मविहितम् अकर्मतद्विपरीतंनिषिद्धम् विकर्मविगतंकर्मविहिताकरणम् एतत्त्रयंवेदवादः वेदैकगम्यम् नलौकिकम् ईश्वरात्मत्वात् ईश्वरादुद्भूतत्वात् अपौरुषेयत्वादित्यर्थः पुंवाक्येहिवक्तुरभिप्रायतोऽर्थज्ञानंशक्यम् अपौरुषेयेतुकेवलंवाक्यपौर्वापर्येणैवतात्पर्यावधारणं तच्चदुष्करमितितत्रकर्मादौविद्वांसोऽपिमुह्यंतिकिमुतान्येअतस्तवतदाबालत्वान्नैवाब्रुवन्निति ॥४३॥ दुर्ज्ञेयंवेदतात्पर्यमाह परोक्षवादइति यत्रान्यथास्थितोऽर्थः संगोपयितुमन्यथाकृत्वोच्यते सपरोक्षवादः तथाचश्रुतिः तंवाएतंचतुर्हूतङ्संतं चतुर्होतेत्याचक्षतेपरोक्षेण परोक्षप्रियाइवहिदेवाइति परोक्षवादत्वमेवाह कर्ममोक्षायेति ननुस्वर्गाद्यर्थं

राजोवाच कर्मयोगंवदतनःपुरुषोयेनसंस्कृतः ॥ विधूयेहाशुकर्माणिनैष्कर्म्यंविंदतेपरम् ॥ ४१ ॥ एवंप्रश्नमृषीन्पूर्वमपृच्छंपितुरंतिके ॥ नाब्रुवन्ब्रह्मणःपुत्रास्तत्रकारणमुच्यताम् ॥ ४२ ॥ आविर्होत्रउवाच कर्माकर्मविकर्मेतिवेदवादोनलौकिकः ॥ वेदस्यचेश्वरात्मत्वात्तत्रमुह्यंतिसूरयः ॥ ४३ ॥ परोक्षवादोवेदोऽयंबालानामनुशासनम् ॥ कर्ममोक्षायकर्माणिविधत्तेह्यगदंयथा ॥ ४४ ॥ नाचरेद्यस्तुवेदोक्तंस्वयमज्ञोजितेंद्रियः ॥ विकर्मणात्यधर्मेणमृत्योर्मृत्युमुपैतिसः ॥ ४५ ॥

कर्माणिविधत्ते नकर्ममोक्षार्थंतत्राह बालानामनुशासनंयथाभवतितथा अत्रदृष्टांतः अगदमौषधंयथापिताबालमगदंपाययन् खंडलड्डुकादिभिः प्रलोभयन् पाययतिददातिचतानि नैतावताऽगदपानस्यतल्लाभःप्रयोजनमपित्वारोग्यम् तथावेदोऽप्यवांतरफलैःप्रलोभयन् कर्ममोक्षायैवकर्माणिविधत्ते ॥ ४४ ॥ ननुकर्ममोक्षश्चेत्पुरुषार्थस्तर्हिप्रथममेवकर्मत्यज्यतामतआह नाचरेदिति अजितेंद्रियत्वादज्ञः स्वयंयदिनाचरेत्तर्हि विकर्मणा कर्मानाचरणलक्षणेनाधर्मेण मृत्योरनंतरंमृत्युमेवप्राप्नोति तथाचश्रुतिः मृत्वापुनर्मृत्युमापद्यंतेअर्द्यमानाःस्वकर्मभिरिति ॥ ४५ ॥